Ч. 133 Пятниця 14 (26) червня 1896. Рік VI

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостввах на провинциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Крета і Балкан.

Чи Туреччина гине, чи переродже ся? Хто то годен нині відгадати! Скорше здає ся, що европейска дипльоматия видумала якусь таку машину як та, що відмолоджує старі баби. Машину ту можна иноді видіти на гумористичних образках: один робітник стоїть коло машини і крутить корбою, а другий вкидає стару бабу до коша, подібного до того як в млинах, де сипле ся зерно; на другім кінци машини виходить вже з неї молода жінка. Щось подібного робить тепер і европейска дипльоматия з Туреччиною. Від часу до часу то один то другий сусїд або добрий приятель вхопить стару Туреччину, потормосить єї добре і кине нею в машину, з котрої здаесь не повинна би вийти жива; але дипльоматия европейска покрутить корбою, а з машини вилазить знову відмолоднїла Туреччина. Так було при т. зв. болгарскій справі, так було недавно при справі вірменьскій, так стало ся і тепер, коли Туреччиною тормосила Крета, а відважна Греция колола єї з заду шпильками, так, щоби нїхто не видів. Европейска дипльоматия дивила ся на то все спокійно і чекала, коли аж стара Туреччина впаде до єї машини. То стало ся і она покрутила корбою, пришепнула до того чародійні слова і з машини вилазить вже тепер відмолоднїла Туреччина.

Коли на Креті магометани різали християн а християни магометан, а турецкі урядники та вояки з порожними жолудками і ще порожнїйшими кишенями дивили ся на то спокійно, радила европейска дипльоматия, що зробити би, щоби й вовк був ситий і кова цїла, щоби й Кретийцї дістали якісь охлапи зі свободи і Туреччина не розлетїла ся. Та й урадила. Кілька днів тому назад наспіла з Константинополя така вість: Австро-угорский амбасадор бар. Каліс предприняв кроки для успокоєня Крети; він жадає іменованя християньского ґубернатора, заведеня на ново договору з Галеппи і скликаня кретийского сойму. Всї амбасадори дістали приказ підперти кроки бар. Каліс. Та й підперли вчера; всї дорадили вчера Порті через своїх драґоманів, щоби она ті точки приймила, а Порта зробила то не лиш дуже охотно, але й поспішила ся навіть, бо вже на понедїлок скликала кретийский сойм. Єсть отже вся надія, що стару Туреччину побачимо тепер на Креті з молодим лицем.

То, чого жадає европейска дипльоматия від Туреччини, єсть крім договору в Галеппа зовсїм ясне і длятого треба лиш приглянути ся близше тому договорови. Галеппа єсть маленька місцевість на Креті, де майже всї европейскі консулї мають свої двірки. Договір, який заключено в сїй місцевости, походить ще з 15 жовтня 1876 р., а заключили его з одної сторони турецкий репрезентант правительства Муктар-паша, з другої репрезентанти кретийских жителїв. Договір сей постановляє:

1) Зміни орґанїчного статута на Креті предложені 1876 р. мають бути приняті. 2) Порта має іменувати християньского ґубернатора для острова, а держави европейскі мають его затвердити на пять лїт; він має бути вибраний на дальших пять лїт, скоро дістане більшість голосів жителїв острова. 3) Заступник ґубернатора має належати до того віроісповіданя, до котрого належить більшість жителїв в даній провинциї. 4) Дотеперішні закони мають бути доповнені француcкими законами а суди мають бути обезпечені від приказів Порти. 5) Залоги войскові мають стояти лиш в укріпленых місцях. 6) Половина чистих доходів острова має іти до каси державної, а друга половина має уживати ся на публичні роботи на острові. 7) Мають бути іменовані мирові судиї. 8) Всї урядники мусять з обовязку знати грецку мову. 9) Урядниками митовими мають бути християни.

Після договору в Галеппа кретийский сойм має складати ся з 80 послів: 49 християн і 31 магометан. То число зменшено опісля на 57 (35 християн і 22 магометан). По передпослїдній ворохобни збільшено знову число послів на 65 (40 християн і 25 магометан). Від 1889 р. застановлено зовсїм самоуправу на острові, сойму не скликувано, а всї доходи відсилано до Константинополя.

Длячого дипльоматиї европейскій за кождий раз, коли она того схоче удає ся така штука, як недавна з Вірменїєю а теперішна з Кретою, можуть нам дуже добре пояснити відносини на Балкані. Туреччина єсть в тім щасливім положеню, що може животїти незгодою народів стоячих під єї пановань и незгодою інтересів держав европейских — то єї держить. Коли князь болгарский вертав з своєї поїздки до Петербурга і вступив був до Сербії, розійшлась була знову чутка, котра вже кілька разів давнїйше

---

8)

НАЙДАВНІЙШІ ЛЮДИ.

IV.

Слїди найдавнїйших людий коло Томска в Сибіри і найдавнїйша вандрівка людий. — Слїди чоловіка в треторяднїй утворі на Яві. — Штука і звичаї у найдавнїших людий. — Загальні висновки. — Вимерший в наших часах нарід з культурою з ледової доби.

(Конець).

Доси виділи ми, що слїди найдавнїйших людий доходять зовсїм певно і виразно аж до треторядної утвори в т. зв. повозьвіринній добі змін на нашій земли. Сих найдавнїйших людий знаходимо вже на певнім, навіть як на ті часи високім степени культури. Они вже виробляють собі всїлякі знаряди, послугують ся силами природи, бо знають огонь, і змагають навіть найбільші і найдикші зьвірята, бо ловлять їх і живлять ся їх мясом. З того видно, що вже тогди рід людский мусїв бути дуже давно на сьвіті, а коли так, то чи не лишили ся ще давнїйші, ще старші слїди по нїм. Як знаємо, по середнозьвіринній добі змін на нашій земли, котра замінчила ся крейдовою утворою, настала новозьвіринна доба і та розпочала ся т. зв. треторядною утворою, по котрій наступила четверторядна або потопова з мамутом і чоловіком в тім часї, коли земля була вкрита ледом. З розвою людий в сїм часї мусимо здогадувати ся, що вік їх мусїв бути вже дуже старий і може сягав далеко поза четверторядну утвору, чи не аж до т. зв. середнозьвіринної утвори, до тих часів, з котрих лишилось нам камінне вугле і крейда. Але хоч би й не так далеко, то чей сягав він бодай до треторядної утвори, першої в новозьвіринній добі. Всякі розсліди в сїм напрямі були доси безуспішні, аж ось під конець минувшого року подав голяндский лїкар войсковий в Батавії на острові Ява, Дібоа, звістку, що він знайшов в тамошній треторяднїй утворі кости, котрі хоч лежали порозкидані в ріжних місцях, однакож були в тій самій верстві і належать безпечно до себе та по всїй імовірности походять з чоловіка. Вість ся викликала в цїлім ученім сьвітї велике здивоване, бо доси ще в треторяднїй верстві не знаходжено людских костий.

Кости, які Дібоа знайшов, були: чашка, два зуби черінні і бедро. Дібоа подав докладний опис тих костий і місця, де їх знайшов, та відповідні до того рисунки. Деякі учені вже тїшили ся, що знайшли ся слїди ще давнїйшого чоловіка як доси; другі знов казали, що то кости з малпи. Нїмецкі учені, хотячи докладно переконати ся о значіню тих костий і почути поясненя від самого дра Дібоа запросили его в грудни минувшого року до Берлина. Дібоа приїхав, привіз з собою кости і мав в товаристві антропольоґічнім виклад о своїм знахідї перед нїмецкими ученими, між котрими був також і Віргоф. Він сказав тогди між иншим, що коли одні учені уважають знайдені ним кости за людскі, а другі кажуть, що то кости з якоїсь малпи, то хиба се сотворінє стоїть по середині межи чоловіком а малпами. Віргоф слухав через цїлий час розмови учених і не відзивав ся, аж під конець засїданя сказав і своє слово. Для мене — казав він — найважнїйша чашка а все проче то менше важна річ. Цїла трудність в тім, що теперішні малпи не мають великих чашок лиш малі і трудно сю чашку порівнувати з тамтими. При тім поклав він на стіл чашку з малпи і рисунок з тої чашки в перекрою, але збільшений докладно після виміру чашки, котру знайшов Дібоа. Сей знов привіз був з собою докладний модель ґіпсовий з тої чашки, котрий для догідности був повздовж розрізаний. Коли взяли половину того моделю і перекроєм положили на рисунок Віргофа, модель так докладно пристав до рисунку, як би той рисунок був зроблений з него, а не з чашки малпи. Всї здивували ся, а Віргоф сказав, що єму то дивно, як можуть его анатомічні товариші добачити в чащї малпи щось людского. Остаточно скінчило ся на тім, що чашку признано за походячу від великої, вигибної вже малпи, ґіббона, а що-до бедра, то не порішено нїчого; не позістає нїчого як лиш і єї — як сказав Віргоф — уважати за походячу з малпи.

З того всего виходить, що кости, знайдені дром Дібоа не суть людскі, хоч анґлійскі учені все ще їх уважають за людскі, і що з треторядної утвори, отже найстаршої в новозьвіринній добі нема безпосередних останків з чоловіка і нема також слїдів по нїм. Правда, що якийсь нїмецкий учений, Нетлїнґ, котрий перебував через довший час в Індиях знайшов там на границї Сияму і горішної Бірми камінні

ходила по Европі, о союзї балканьскім. Говорено, що до того союза має приступити Сербія, Болгария, Греция і Чорногора. Тепер о тім союзї знову нїчого не чувати, а длячого се пояснить нам дуже добре розмова редактора російскої ґазети „Новости“ з сербским мінїстром війни Франасовичом. Франасович сказав, що о союзї балканьскім не може бути тепер і бесїди. Дружні манїфестациї в Софії і Білградї суть лиш доказом братних чувств у Болгар і Сербів, але до дїйстного союза ще далеко, а то длятого, що єму не стає того чинника, на підставі котрого міг би союз бути заключений. Тимчасом єсть македоньска справа, угольний камінь сербско-болгарских відносин. Справа македоньска єсть для Сербії справою житя. Сербія не може допустити до того, щоби Серби в Македонїї стратили свою народність. Все що нинї дїє ся в Македонїї, дїє ся в інтересї Болгар зі шкодою для Сербів. Серед таких обставин не може бути бесїди о союзї. Коли пристанемо на то, що дїє ся нинї в Македонїї, то стратимо македоньских Сербів, котрі станути Болгарами. Нинї може то для нас бути рівнодушним, але скорше чи пізнїйше прийде хвиля, коли ми будемо мусїли упімнути ся о часть Македонїї, а що тогди? Тогди наш успіх буде зависїти від того, чи Серби в Македонїї задержать свою народність. Через Македонїю дістане ся Сербія до моря, а того їй потреба. Мусимо длятого протестувати против болгарщеня Сербів в Македонїї. Союз балканьский був би добрий але насамперед треба би роздїлити круг впливу в Македонїї. Туреччина не буде тому противити ся. Інтереси Сербії і Чорногори суть однакові; тут і там жиють преці Серби. Що же до других держав балканьских то Греция має свою окрему полїтику, а Румунія стоїть більше по сторонї тридержавного союза, раз задля своєї династиї, а відтак і длятого що уважає себе лиш сусїдом балканьских держав.

Із сих слів сербского мінїстра видко зовсім ясно, длячого на Балканї не може прийти до союза тамошних держав: кожда держава має свої окремі інтереси, впрост противні інтересам другої держави, а доки ті інтереси не будуть полагоджені, то і не можна сподївати ся якоїсь спільної акциї балканьских держав; доти і Туреччина буде держати ся на Балканї.

Перегляд полїтичний.

В урядових кругах у Відни удержуєсь упорно чутка, що цар і цариця приїдуть в найблизших місяцях в гостину до Відна. Коли то буде, ще не знати, але загально говорять, що дня 27 серпня. З нагоди сеї гостини збере ся у Відни переважна часть членів цїсарскої родини. Говорять вже о проґрамі торжеств і забав підчас сеї гостини. Войскової паради не буде, бо в тім часї більша часть залоги буде в таборах поза Віднем; царя повитає лиш депутация пятого полку уланів, котрого він єсть властителем.

Після віденьских ґазет має Є. Вел. Цїсар виїхати мабуть дня 1 липня на лїтний побут до Ішль.

З Константинополя доносять, що розрухи у Вірменїї оногди знову повторили ся. На жадане Туреччини посередничили консулї анґлїйский і францускии а їх посередництво мало успіх. Коли-ж войска турецкі уступили ся, напали Курди на відділ Вірмен зложений з 500 людий і розбили єго. Вірмени в більшій части повтїкали до Перзиї.

Японцї старають ся тепер всїми силами виробити собі вплив на економічнім поли на далекім Всходї; їм удало ся позакладати вже всїлякі предприємства не лиш в Хінї але навіть аж в Австралїї і Індиях. В другій половинї минувшого року заложили они 97 нових товариств торговельних з капіталом 14 мілїонів єнів (около 30 мін. зр.) і 98 нових банків з капіталом 36 мілїонів єнів.

Новинки.

Львів дня 25 червня 1896.

— **Іменованя.** Мінїстерство торговлї іменувало почтових асистентів: Том. Фоку в Перемишли, Єрон. Уржендовского в Бережанах, Ів. Темницкого і Івана Ґолду в Ряшеві, Ант. Вацка у Львові, Петра Песцьоровского в Бохни, Ів. Труша в Ряшеві, Йос. Качоровского і Стеф. Роґальского у Львові, Вяч. Юркевича в Коломиї, Вільг. Геллера в Кракові, Як. Тадлевского, Володисл. Романьского і Ант. Никодемовича у Львові, Меч. Маєра в Бродах, Леон. Ковальского і Кар. Черного в Кракові, Ігн. Бєтку в Ряшеві, Мих. Панчакевича в Кракові, Мих. Ґеорґера у Львові, Стеф. Козицкого в Сокали, Володисл. Раймана в Кракові, Стан. Савицкого в Тернополи, Ос. Єґера і Сев. Бара в Станиславові, Маєра Фрайберґа в Підзамчи, Ант. Кунцого і Риш. Кунцого у Львові, Ів. Лебенштайна в Станиславові, Ів. Маєра і Войт. Войціка в Тарнові, Ант. Зелиньского в Ярославі, Йос. Подразика в Кракові, Ад. Веселого, Стан. Воляка і Йос. Вондрашка у Львові почтовими офіциялами, а Дирекция почт полишила всїх новоіменованих в їх дотеперішних місцях служби.

— **Є. Е. п. Намістник** кн. Евст. Санґушко повернув з Гумниск до Львова.

— **Ц. к. краєва Рада шкільна** ухвалила між иншими на засїданю з дня 22 с. м.: 1) Провізоричний реґулямін і плян науки для доповняючих курсів рільничих при народних школах; 2) іменувати учителями: О. Дом. Лопатиньского катихитом при жеиьскій видїловій школї їм. Ядвиги у Львові, Володисл. Мосочого учителем в Кривчи, Брон. Вайнера молодшим учителем при 6-кл. школї мужескій в Перемишли, Брон. Гилевску старшою учителькою 4-кл. школи в Нароли, Як. Скибу управителем 2-кл. школи в Старій соли, Людв. Князя старшим учителем 4-кл. школи в Мариямполи, Алекс. Тараса учителем в Двірцях, Мих. Арендта в Любени, Мих. Густовича в Волощи, Казим. Голендра і Володим. Сьвйонткевича старшими учителями 4-кл. школи мужескої в Станиславові, Руд. Остаповича і Мар. Якимовского молодшими учителями 6-кл. школи мужескої в Станиславові, Ів. Левицкого в Ришковій воли, Ольгу Назаревич молодшою учителькою 4-кл. школи женьскої в Болехові; 3) перемінити народні школи: 5-кл. мужеску в Бучачи на 6-клясову від 1 вересня 1896, одноклясові в Яблонові, Вучкові, Смільнику, Балинцях, Воли миговій на 2-клясові від 1 січня 1897; 4) вилучити громаду Базаринцї з округа народної школи в Збаражи і зорґанїзувати в Базаринцях окрему школу народну від 1 вересня 1896; 5) вилучити громаду Ропки з округа народної школи в Ганчовій від 1 вересня 1896; 6) приймити до відомости справоздане ц. к. краєвого інспектора шкільного з люстрациї

знаряди людскої роботи — як каже — в треторяднїй утворі, але то ще не знати, бо нема певности, чи дїйстно поклади, в котрих знайшли ся ті знаряди, походять з треторядної утвори.

Можна би ще згадати і про слїди чоловіка в треторяднїй утворі в полудневій Америцї, в Арґентинї де в глинї знаходять ся також кости чоловіка і величезного панцирника, котрого панцир був найдавнїйшим людем за хату, але то так само не певні слїди як і оба попередні з Яви та з над границї Бірми і Сияму. Не хочемо длятого томити дальше читателя, котрому вистане вже й сего, що було доси сказано, щоби виробити собі поняте о найдавнїйших людех і часї, в котрім они жили. Тепер ще лиш скажемо кілька слів про штуку і звичаї у найдавнїйших людий.

О дїйстній штуцї, о штуцї в нашім понятю, у найдавнїйших людий, розуміє ся, не може бути й бесїди; у них були лиш перші проблиски, перші здогади почутя краси і штуки, способу переливаня свого понятя на мертвий предмет. Учителем їх як у всім так і в штуцї була природа. Першими взорами штуки для найдавнїйших людий були предмети з природи, а спосіб віддаваня тих предметів рисунком — проста лїнія, котру они ще найлекше могли зробити своїми камінними ножами. Вигода аж пізнїйше виробляла штуку а добробит і безпечність піднесли вже штуку до потреби украшуваня людского тїла. Найперші слїди штуки у найдавнїйших людий знаходимо на предметах з костий мамута і рена; суть то прості лїнїї, котрими украшувано ті кости. Першим предметом розвиненої вже трохи штуки були зьвірята і дерева, відтак сам чоловік. Все то роблено лиш простими лїніями, зразу на кости, пізнїйше на мягких предметах з глини, на горшках і урнах. Чоловіка рисовано н. пр. в той спосіб, що голову представляла одна лїнія трохи загнена в гору, або зроблена лиш пальцем ямка або наконець в пізнїйших часах колесо; від того ішла проста лїнія в долину і тут розколювала ся на дві части — то були ноги. З гори, з боків від головної лїнїї виходили дві довші лїнїї, котрі означали руки, а ті на кінци розколювали ся знову на три або шість лїній — то були пальцї. Був то отже зовсім такий самий рисунок, як нинї рисують дїти чоловіка. Замітне то, що найдавнїйші люди на своїх рисунках представляли чоловіка з 4 або 6 пальцями — здає ся длятого, що не уміли ще числити.

В печері в Браспонї у Францнї в департаментї Лянд викопано пять куснів слоневої кости, на котрих були представлені люди. Одна з них представляла жінку без рук, друга жіночу голову, а рисунок єсть вже так докладний, що з него можна здогадувати ся, що вже в тім часї були в Европі коли не дві окремі раси, то два типи. В гробах коло Вормс в Нїмеччинї, походячих з новійшої камінної доби знайдено вже богато річий, котрі вказують не лиш на великий розвій штуки у тодїшних людий, але й на значінє штуки в звичаях тодїшних часів. Крім дуже хорошо украшених посудин знайдено там ще обручики з синього і сїрого лупка, котрі жінки мали на раменах; на однім кістяку було таких обручиків три, на другім чотири а на третім аж 6. Крім того знайдено пацьорки, котрі як мужчини так і женщини носили на шиї; пацьорки ті були роблені з камінців, з зубів дика або були вирізувані в видї маленьких блискучих плиточок з черепиць (мушель) з проверченими дїрочками. До звичаю найдавнїйших людий належало також хоронити померших в окремих або й спільних гробах. До гробів давали они помершим всїлякі знадоби, яких ті очевидно любили уживати за житя. Отже крім всїляких прикрас давано їм також зброю, всїлякі знаряди і страву. Се послїдне єсть именно характеристичне. До гробів ставлено богато посудин по 6 до 8 в однім гробі а в них зазвичай мясо, бо кости із всїляких зьвірят знайдено ще нинї в горшках у гробах. Жінкам давано до гробу також ще по дна великі камені, на котрих они за житя розтирали зерно — отже найдавнїйші жорна. Гроби копано або просто в земли або роблено їх з величезного каміня (т. зв. дольми), а померших складано в гробі або лежачи, або, як то показало ся в Передмостю сидячи. То суть, коротко сказавши найдавнїйші слїди людскої штуки і звичаїв.

Коли-ж тепер зберемо все разом, що знає ся доси про найдавнїйших людий, то покаже ся з того ось що: 1) Найдавнїйші люди на земли про котрих знаємо на певно, бо лишили ся слїди по них, жили в часї четверторядної утвори на земли і то тогди, коли земля покривала ся ледом. Рівночасно з ними жив і мамут. Чи они зайшли з Азиї до Европи того напевно не знати. — 2) В найдавнїйших часах були вже два типи коли не дві раси людий і малі карлики і великі, короткоголові і довгоголові. Котрий тип з них старший чи карлики чи великі, чи коротко- чи довго-голові — не знати. Єсть загальний здогад, що карлики були старшим типом і що з карликів вийшли всї люди, отже они й найстарші люди. — 3) Коротка або довга голова не рішає о расї і не дає права до першеньства, бо оба ті типи жили вже в найдавнїйших часах побіч себе і мішали ся з собою. О якійсь арийскій расї з довгими головами не може длятого бути бесїди. — 4) Найдавнїйші люди, хоч в нашім нинїшнім понятю зовсім дикі, були мимо того вповнї людьми, мали вже свою культуру. — 5) Чи рід людский своїм віком сягає дальше і як далеко поза добу ледову, того не знаємо, бо на то не удало ся доси знайти нїяких доказів. Однакож з того,

учительскої семинариї в Станиславові і народних шкіл в окрузї станиславівским.

— В Далешеві, дек. городеньского, відбуде ся в днях 4, 5 і 6 липня тридневе богослуженє ювилейне після розпорядженя станиславівскої конситориї.

— Самоубийство. В недїлю рано найдено на березї ставу в огородї Кисельки у Львові хустку, фартушок і черевики, супротив чого насунуло ся підозрінє, що там лучило ся самоубийство. Стали глядати за трупом, але безуспішно, аж ві вторек виплило на верх тїло молодої дївчини. Полїцийне слїдство виказало, що то 20-лїтна Феликция Малиш, котра дня 20 с. м. сказала перед знакомою, що відбере собі житє, бо не може найти служби.

— Огнї. В послїдних часах були такі огнї у всхідній Галичинї: В Кримидові, станиславівского повіта, погоріло 8 селяньских домів, з тих було 5 обезпечених; огонь підложили дїти, що бавили ся сїрниками. — В Поморянах згоріло 8 жидівских домів, по більшій части обезпечених; шкода виносить 8.000 зр. — В Ямници, станиславівского повіта, знищив пожар 5 господарств; шкода около 4.000 зр. — В Городку згоріло 6 домів вартости 9.000 зр. Шкода лиш в части обезпечена. — В Джуркові, городеньского повіта, згоріла горальня і пять загород селяньских. Шкода дуже велика. — Дня 7 червня о самій півночи вибух огонь в Підгородищу, повіта бобрецкого, зі стріхи громадскої крамницї, від чого займила ся сусїдна стайня тамошного учителя М. Максимяка, в котрій згоріла однїсенька корова що годувала родину, а відтак погорів ще громадский шпихлїр. де було кілька кірцїв збіжа. На щастє збігли ся люди і перервали огонь, котрий при великій посусї міг знищити пів села. Зараз на другий день рано скинули ся громадяни по кілька десятків, а декотрі давали й по 1 зр. і більше та вручили кількадесять зр. учителеви на корову.

— Нещастні пригоди. В суботу їхав в Черновцях Рускою улицею фіакер так скоро, що кінь сполошив ся і заїхав до сїний одного дому, де сидїла 5-лїтна дитина. Кінь скалїчив дитину так сильно, що она за кілька хвиль умерла. — В Ісласї на Буковинї живе селянин Петро Колотило. Він мав двоє малих дїтий в віцї 5 і 3 років. Недалеко від хати є став, де ті дїти купали ся. Коли жінка Петра прийшла пополудни до дому, найшла свої дїти вже трупами на поверхнї ставу. Очивидно пішли дїти купати ся, коли не було матери, і втопили ся.

— Лихварі. Сими днями відбула ся в Коломиї перед судом присяжних триднева розправа против звістного в цїлій околици лихваря і обманця Юди Розенгека з Печенїжина. Розенгек зачав свою практику від покутного писарства, а познакомивши ся в той спосіб з законними приписами і охрестними селянами, вносив через многі лїта позви до суду против лежачих мас спадкових померших селян о вигаданї претенсиї, котрі в той спосіб вигравав, що прибирав собі фальшивих сьвідків і сам складав часто присяги. Пізнїйше Розенгек фальшував векслї, або заплачені векслї переносив позорно на свою жінку і позивав до суду. В гой спосіб Розенгек в короткім часї доробив ся великаньского маєтку. Селяни наляканї Розенгеком бояли ся з ним знакомитись і звичайно перед смертию кликали сьвідків, перед котрими на смертельній постели кляли ся, що Юдку Розенгека не знають і з ним нїякого дїла не мали. Юдка Розенгек був пострахом для цїлого повіта, бо де його нога стала, там звичайно наступали процеси, крайна нужда й знищенє всего. Роззухвалений Юдка Розенгек навіть при розправі карнїй відповідав або іронїчно або з цинїзмом. Тож присяжні судї майже одноголосно потвердили вину Юдки Розенгека, а трибунал засудив Юдку Розенгека на 4 і пів року тяжкої вязницї і відповідну кару грошеву. Розенгек приймив засуд. Трех спільників засудив трибунал за фальшиві сьвідоцтва на кару по кілька місяцїв вязницї.

— Зла жінка. Борух Бреттлєр, властитель дібр земских на Буковинї, попав в конкурс і рішив ся ратувати маєток тим, що записав его своїй жінцї. Коли прийшло до сплачуваня довгів, найшли ся також фальшовані векслї Бреттлєра, але зла жінка не хотїла їх заплатити. Бреттлєр передчував, що справа піде на судову дорогу, де все викриє ся, отже не хотів дістати ся до кримiналу і отруїв ся.

— Добрий інтерес зробили якісь лихварі на однім урляднику у Відни, ґр. Б. Той ґраф, молодий чоловік, але незаможний, потребував перед кількома місяцями гроший і удав ся до одного лихварского посередника, щоби той вистарав ся для него о позичку більшої суми. Лихвар згодив ся на то, обіцяв ґрафови вистарати ся о гроші, казав що то довго не потреває, але зажадав, аби ему ґраф виставив вексель на 15 тисячів зр. Ґраф так зробив, а лихвар приніс ему по кількох днях 5 тисячів зр. Коли ґраф хотїв відобрати свій вексель на 15 тисячів, а виставити новий на меншу суму, умів аґент так забаламутити его і представити, що то не потрібне, що молодий чоловік увірив ему і лишив вексель в руках лихваря. Однако сума 5000 зр. не на довго вистала і ґраф удав ся знов до того самого посередника по гроші. Той сказав, що гроший не має, але его „приятель“ може їх де роздобуде. Привів того „приятеля“ і ґраф дав ему знов вексель на пять тисячів зр. За кілька днїв приніс ему лихвар 2500 зр. Від того часу минув довший час, а лихварі не показували ся і векслїв не скаржили. То зацїкавило молодого чоловіка і він став ту річ слїдити та прийшов до цїкавого відкритя. Именно показало ся, що оба лихварі, ще заки дали ґрафови гроші на его векслї, удавали ся до его вітця, а той наполоханий довгами сина і побоюючись о его карієру в урядї, виплатив повну суму за оба векслї, т. є. 20 тисячів зр. А треба ще додати, що отець ґрафа сам незаможний і тих 20 тисячів мусїв позичити. Таким способом заробили оба лихварі без труду 12.500 зр. Тепер займає ся тою справою віденьска полїция.

що вже найдавнїйші люди були високо розвиненї, можемо здогадувати ся, що они до того розвою потребували дуже богато часу і длятого походженє їх сягало коли вже не вуглевої або крейдової утвори в середнозьвіриннїй добі змін нашої землї, то певно треторядної утвори в добі новозьвіриннїй. А тепер ще кілька слів о вимерлім в наших часах народї з культурою з ледової доби.

Що ще в наших часах живуть люди на таким степени культури як жили колись найдавнїйші люди, того чей не треба доказувати. Ескімоси на далекій півночи, Айно в Японї, жителї на полудневім кінчику Америки в т. зв. Фаерляндї суть найлїпшим приміром того, і про них доходить досить часто чутка до нас. Але що в наших часах вигиб нарід подібний до найдавнїйших людий о тім мало що знає ся. Були то Тасманцї жителї острова Тасманія або краю Вандіємена на полудни від Австралїї. В культурнїй борбі упадає і гине навіть культурний нарід, скоро та борба заведе ся з народом з більшою культурою і коли він сам із себе не старає ся придбати собі тої висшої культури. Навіть чужа поміч ему, не придасть ся, не богато поможе. А що-ж тогди коли нарід зовсім не культурний найдесь в борбі з народом високо культурним і до того ще таким захланним як Анґлїйцї. Забравши Австралїю і Тасманїю завели анґлїйскі кольонїсти люту війну з Тасманцями за то, що ті їх нищили на кождім кроцї яко своїх гнобителїв, яко тих, що не давали їм де небудь полювати на зьвірину. Анґлїйцї вигубили зовсїм Тасманцїв. Ще в 1815 р. було Тасманцїв 5000 душ, але вже в 1860 р. лишило ся з них всего лиш 16. Тих послїдних свого роду і народу взяло правительство в опіку визначило їм окреме місце на острові і велїло доставляти їм живности та всего, що їм було потреба. Але не довго то тревало. В 1876 р. померла послїдна Тасманка Труканїнї, а з нею вимерло і цїле племя тасманьске, о котрім тепер осталась лиш згадка. Коли Тасманїю відкрито, жили Тасманцї зовсїм так само як найдавнїйші люди в ледовоі доби. Не знали нїякого металю; ножі у них були з острого каміня, котре розбивали другим каменем, не уміли навіть своїх ножів точити і вигладжувати. Навіть не робили собі сокирок з каміня в той спосіб, щоби їх вправляли в дерево лиш брали просто в руку; стояли отже культурою нисше як люди з новійшої доби камінної. Тасманцї хоч жили з ловів, не знали все-таки анї лука анї стріл; замість спис брали жердки на 16 до 18 стіп довгі, котрі вирубували каміцем і заострювали в огни, обпалюючи конець. Убивали зьвірину деревляними булавами, а в потребі кидали також тими булавами на противника. У війнї з Анґлїйцями послугувались своїми камінними ножами і уживали малих і плоских деревляних щитів. Човна не знали, лиш облуплювали кору з дерева, робили з неї вязанки а з них знов тратву. Огонь добували тим способом, що вертїли деревом в дереві дотн, доки оно аж не займило ся, а при огни пекли дичину і рибу. Хат не мали лиш робили собі стріхи з галузя, щоби на хвилю схоронитись під ними від дощу. Зьвірину уміли знаменито тропити і підходити. Старшини не мали нїякої, але у війнї ставали під провід одного чоловіка, котрого слухали безусловно. Здаєсь, що Тасманцї на своїм острові положенїм здалека від цїлого сьвіта зберегли свою культуру ще з найдавнїйших часів, з доби ледової і показали нам може найлїпше, як жили колись найдавнїйші люди на сьвітї.

ПОДЯКА.

Дня 20 с. м. відбув ся похорон нашої єдиної донечки Мирославы. Вп. пани Малиновскій, як також пп. Кральови і Кучиньскому за віддане остатної послуги померщій і потїху в горю нашім, Вч. о. І. Малиновскому за безкористоне відправленє похоронів і відпроваджене тїла на місце вічного супочинку, пп. Провізорам церковним Т. Кирпитї і Я. Блажковому за безплатне удїлене братства і сьвітла а любим громадянам за численну участь в похоронї, складаю на тім місци в імени моїм і жени сердечне „Спасибі“.

Жуків, 20 червня 1896.

М. Лісовский, уч. шк. народної.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Віденъ 25 червня. Князь чорногорский принимав вчера міністра справ заграничних ґр. Ґолуховского; гостина тревала пів години.

Ферроль 25 червня. Прибула тут францускa ескадра, котру повитано ентузиястично окликами: Най жиє француско-іспаньский союз.

Константинополь 25 червня. Драґомани всїх амбасад поручили вчера Портї в дружнім представленю перевести всї ті три точки, які предложили держави европейскі для заведеня спокою на Кретї. Порта розпорядила тимчасом скликанє кретийского сойму на понедїлок.

Константинополь 25 червня. Вірменина Каракіна, котрий убив урядників державних і хотїв убити капраля від жандармериї повішено вчера.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

ІНСЕРАТИ.

З друкарнї В. Ловиньского під зарядом В. І. Вебера.